

lit bedroefd.
je, en als zij
en haar echt
ver geweest;
bent heb ik
„Kijk“, zei
digste positie
l om de in-
en; die daar
bevolking —
vorden en in
de Heiland
deelden Hem
gemeten aan
gij doet wat
n van Jezus'

en heb mijns
„droefenis“
en.
eel mee doen.
een der best
europeanen;
e Franciscus
Lambarene,
dum in onze
rie boeken,
uigekomene,
kennen ze;
rtellen,
hem mee te

ullen. Hij is
de theologie,
n een studie
estond zeker
bezorgd. Dit
m in het en-
orgelbouwer
ombouw van
invloed ge-
in Duitsch

m. Hij is in
oren in Kai
Duitsch was-
den Van de
eel een ge-
ijn geboorte-
n hem nocht
zien of ook
ioneel voelde
zijn aan een
ant was, en
en voor den
ik bezochten
voorgangers,
nu eens om
van groote
professor P.
schreef naar
ger te wor-
deft heeft hij
geschreven,
er men zich
it voor „sta-
geleerde had,
de verbaasde
te prandatie
hij dat toch
midde: „weil-
n“. De blij-
dijdschap des

an de hooge-
rigen leeftijd
mdat hij zóó
d aangaande
paald in het
d, en allerlei
alaapzichte
tizer had er
s tegen deed-
enis en geen
n den armee
or hem. Wij
ouzer weten-
te zijn Laza-
vol zweren
rijke mensch
n den ander

r Schweitzer
zijn letter-
ts naar dat
t. Omstreeks
l alleen. Hij
assieke werk

Later is hij
orlog natuut
gegaan allen-
et verdragen
r Lambarene
niet noodig is
en.

men nu een

kel en alleen

en Weekblad

iatische ver-
disatie samen-
e veel uit het
van de preek
e leek vindi-
weet hij dan
nocht waren

die voortdurend in theologische vragen zit, kan ik
niet dat best begrijpen. Maar menigmaal verstaat de
leek zijn eigene behoeften niet. Een gewekte stem-
ming kan gezegd zijn voor het oogenblik, maar
als het derde deel die stemming door het tweede deel
gewekt, al te niet doet, dan blijkt daaruit hoe voorbij-
gaande zij is. De stichting, de opbouw der gemeente
wordt daardoor niet bereikt. Het govaar, om des
Zondags maar een gemeedelijk woordje te geven is
niet gering, vooral als men gemakkelijk spreekt of
op het papier improviseert. De fout van den predikant,
die in bovenbedoeld stuk gekapitteld wordt, was m.i.
niet, dat hij met het derde stuk zijn preek „af“ wilde
maken, maar dat hij het hoogtepunt zijner
prediking in het midden stelde. Ik heb
eens gehoord van een bejaarden prediker, die sprak
over den tekst: Hebt gij mij lief? Nadat hij die vraag
meer objectief had behandeld, eindigde hij met te
zeggen: En als nu de Heer aan mij vroeg: Gij, pre-
diker, hebt gij mij lief? dan zou ik antwoorden...
en daarop kwam een ootmoedig en geloovig getui-
genis over de lippen van dezen verrijsten evangelie-
dienaar, die een ontzaglijken indruk maakte en waar-
over lang daarna nog gesproken werd.

Spatieering van mij. Niet in alles deelen wij de opinie
van dezen schrijver. Maar toch is er hier wel iets te
overwegen.

„Machteloosheid en krachtsontplooiing der kerk“.

Het onderwerp is niet nieuw; daarom vraag ik aan-
dacht voor volgende recensie van Herman Middendorp
uit „De Groene Amsterdammer“.

Dr L. N. de Jong. De schutsengel. Assen
1927. Van Gorcum en Comp.

De schrijver van dit boek, bewogen door het vele,
dat in kerk en maatschappij onthindend werkt en de
gemeenten verlaat, heeft zich gevoeld een
geschrift samen te stellen, waarin een poging gedaan
wordt om te komen tot meer eenheid en den weg te
bannen tot meer levensgeluk. Hij schied een allegorische
figuur, Ecclesia — een eenigszins gevaarlijke naam,
als men bedenkt, hoeveel er over dat woord in de
bijbelvertalingen al te doen geweest is! — die den
geest van de christelijke kerk verbeeldt. „Ecclesia“
trekt de wereld door, komt in aanraking met de
mensen en de maatschappij, en leeraart overal den
waren godsdienst, die volgens haar niets anders is dan
„het verlangen om God te dienen uit eerbied en
liefde tot God en uit liefde tot de menschen en de
maatschappij“. Zoo werd het boekje een „in verhaal-
vorm opgezette, vrijzinnig-christelijke geloofsbelijdenis.
Veel nieuws staat er niet in; het onderwerp is in de
Liedekichtjes van de Genesist al uitgeput. Maar het
was er den schrijver ook niet om te doen, wat
nieuws te geven, hij is het blijkaar met Goethe
eens, dat hij dit niet zou kunnen, en evenals Goethe
biedt hij het bekende nog eens aan, in een anderen
vorm. En het moet opgemerkt worden, die vorm
is niet slecht gekozen. De levens-, liden- en strijd-
geschiedenis van „Ecclesia“ maakt indruk. De heer
de Jong schreef met overtuiging, met bezieling en
gloed. En toch, toen ik trachtte, dit merkwaardige
geschrift tot op den bodem te peilen, vond ik iets
anders. Vernuft. De uitkomsten passen allemaal te
veel als een dekseltje op het pannetje met het brou-
sel van „wat vrijzinnige christenen gelooven“. In de
wijze, waarop „heldendom“ en katholicisme op zij
worden geduwd, komt dit eigenaardig uit. Ik schrijf
dit waarlijk niet, om aan de verdiensten van dit
boek iets af te knibbelen. Welk ernstig denkend
mensch van onzen tijd zou bezwaar kunnen hebben
tegen het eenig-groote principe, dat de schrijver
telkens weer op den voorgrond stelt: dat de waarde
van ons menszijn wordt bepaald door de liefde,
die wij voelen voor onzen naaste en het besef
van de verantwoordelijkheid voor onze daden. Maar de
toepassing, die de auteur geeft op het maatschappe-
lijke leven, is zwak. Ik wijs hier op de bladzijde,
waar „Ecclesia“ komt te midden van een groep
werktakers, en waar zij dezen onder het oog tracht
te brengen, dat zij, ontbindend te werk gaande, nooit
iets tot stand kunnen brengen... terwijl zij, op niet
maatschappelijk terrein, er volstrekt niet tegen op
ziet, alles onderschoven te keeren, voor er iets posi-
tiefs tot stand zal worden gebracht. De kracht van
„Ecclesia“'s betoogen schuilt voornamelijk in het ne-
gatieve, en daardoor wordt de waarde van haar
leering wel zeer beperkt.

De rondgang van „Ecclesia“ heet ook hier een nega-
tief werk. Men zegt dat onder orthodoxen graug van de
„Ecclesia“ der orthodoxen. Hier wordt hetzelfde opge-
merkt onder niet-orthodoxen van hân Ecclesia.

Er is tegenwoordig alrijdt een hors-d'oeuvre van
schrale vertroosting op ons menu te krijgen, en dan
voor geen prijs. Ongelukkig, wie al te gretig er op af gaat.

Granvelle en wij.

Charivarius schrijft in zijn laatste Rijnsche over de
geschiedenis des Vaderlands, handelend over Granvelle:

Wat zijn moraal betreft, die liet wel wat te wenschen.
Wie werpt den steen op hem? Ook kardinaals zijn
[menschen].

Veel aanstond gaf het niet. 't Was dief en diefjes-
[maat].

Geen onkle groote heer was zijner op de maal.
En zonder w' in ons hart zooveel van hen verschillen?
Als elk ons zeggen moest, wat of hij 't liefst zou
[willeen].

Dan hoorde je wat moois. De meesten leven rein.
Omdat 't zoo moeilijk is, onzedelijk te zijn.

Zonder dien humor, zeggen de onzen dat laatste
ook vaak zoo; tenminste als ze in het algemeen spre-
ken. Maar hier van „de meesten“ te spreken, dat is
verwijfeling of spot van Charivarius.

Geen concentratie.

Dr W. E. Engelkes schrijft in „Woord en Geest“:
Het gaat uiterst moeilijk in een omgeving, waar het

uiterlijke in strijd is met het innerlijke, zich te con-
centreren.

Daarom is ook geen debat zoo verward en zoo van
honderd kanten tegelijk aangepakt als het debat over
de kwestie Geelkerken. Het uiterlijk is ginds in strijd
met het innerlijk; en wie concentreert zich daar in
den strijd op het kernpunt?

Wat God zegt of wat ik zeg.

De heer A. Janse schrijft in „De School met den
Bijbel“:

Daar is een geslacht dat redeneert — het stamt
uit de 18e eeuw van Rationalistische vader en van
Mysticistische moeder. Een van hen troostte een weduwe
op de begrafenis van haar man aldus met blijmoedig
lachende logica: als je 'nu maar kunt zeggen: wat de
Heer doet is welgedaan; als je nu maar kunt gelooven
dat het goed is voor je en voor je man; als je nu maar
kunt rusten in zijn beleid... dan is alles goed;
dat kun je je tranen drogen, dan is deze dag net als de
vroegere. Zoo redeneerde die man en die rede-
neering sloot als een bus. En de man glimachte zoo
zelfgenoegzaam om 'n mooie logica, dat de mede-
lijdende, medetreurende, medeweeneende
Christenen, die voor 's mans redeneering moesten zwij-
gen hem toch van ganser harte ongelijk gaven.

Hier was Lijden onder Gods daden, dat niet met
redeneeren over „Gods-bestel“ was uit de wereld te
pruten. Hier was worstelen met groot leed, dat niet
was te overwinnen door een: „NU MOET JE MAAR
BENKEN“. Hier was voorbede op 'n plaats en
geen redeneering in de lucht.

Maar o, wat zijn wij — kinderen van onze vaders
der 18e eeuw nog vaak familie van dien man, als het
de besen van het „Onze Vader“ betreft.

K. S.

BOEKBESPREKING.

„Schemering“, door D. v. d. Spiegel.
Nijkerk. — G. F. Callenbach.

„Schemering“ beantwoordt volkomen aan den titel. In-
derdaad, de personen, over wie in dit boek gehandeld
wordt, leven in schemering. Het licht, het volle licht is
over hen niet opgegaan. Zij hebben wel Gods Woord,
maar zij wandelen niet bij dit licht. Temeer is dit te be-
treuren, omdat hun leven alledroevigst is. Mevrouw
Verhoeven, domini's weduwe, blijft met een zwaar huis-
gezin achter; het gaat met de kinderen niet goed; er is
veel moeite en zorg. En nu laat de schrijver op uitnem-
ende wijze uitkomen, hoe zij allen in schemerlonker rond-
tasten, waardoor hun leven nog te droever wordt. Aan
het einde schijnt het licht echter te dagen. Eerst was het
de schemering, die aan den nacht voorafgaat; nu wordt
het de schemering, die den dag aankondigt. Wij zouden
het boek gaarne wat positiever hebben gewenscht; ook
stuiten woorden als: dat eeuwige wachten, of: dat eeuwige
jagen. Al wordt wel wat veel geredeneerd en beschreven,
zoodat de handeling te zeer ontbreekt, toch blijft het boek
boeien; het pakt en laat niet meer los. Dit tweede deel uit
de Christelijke bibliotheek van Callenbach zal met genoe-
gen door de intekenaren ontvangen zijn.

J. D. WIELENGA.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Amelo (2e pred. pl.): J. J. Bouwman te Urk.
Koog-Zaandijk: H. Veldkamp te Kringscheveer (R'dam).
Midwolda: Hooftersmidde en Genuuden: W. de Graaf, cand.
te Pattershoek.
Pattershoek: D. P. Kalkman te Krumpen aan de Lek.
Schipmuiden: J. de Koning te Vries, (Dr.)

Aangenomen naar:

Wolvega: J. Attena te Stadstanaal-Pekelderweg

Bedankt voor:

Goinga en en Sybrandaboren, ca.: W. Tim te Warns.
Breda: H. W. H. van Andel te St. Pancras.
Wanswerd: P. v. d. Sluis te Onstwedde.

Intrede te:

Pijnaart: H. Lammig, Tekst 2 Cor. 5:19 en 20.
Hoogvliet: H. Hoekstra, cand. Tekst 1 Cor. 15:14 en 20.

Afscheid van:

Lennuden: D. Ringvalda Jr. Tekst Matth. 28:20.

Emeritaat.

De K. J. Cremer, predikant der Geref. Kerk te Haarlem,
werd door de Classis Haarlem om gezondheidsredenen met
ingang van 1 Mei a.s. eervol emeritaat verleend.

Candidaten tot den H. Dienst.

Door de Classis Amsterdam zijn na preparatoir examen met
algemeene stemmen beroepbaar verklaard in de Geref. Kerken
de heeren H. W. Engelkes, Coenturbaan 177 huis te Amster-
dam, P. Goullons, Maasvestraat 14 II te Amsterdam-Zuid, J.
Wegmans, Jac. van Camperstraat 23 te Amsterdam, allen
Theo. cand. aan de Vrije Universiteit alhier. Zij verzoeken
de Kerken wegens voortzetting hunner studien voorloopig
geen beroep op hun uit te brengen, maar zij zijn gaarne
bereid des Zondags de Kerken te dienen.

WATERGRAAFSMEER. Door het overlijden van den heer
P. D. Petersen is het adres van de Geref. Kerk van Water-
graafsmeer veranderd en thans bij den heer S. C. v. d.
Woude, Krugersstraat 18 III, Amsterdam-Oost.

Kerkinstituering.

WOLFEZEN. Onder leiding van Dr J. H. Koers te Ooster-
beek kwam het hier tot instituering van de Geref. Kerk.
De tot onderling en diaken verkozen broeders worden reeds
berestigd in hun ambt. Het adres van den Kerkeraad is bij
Dr E. Smid, Heelsmansche weg 11, Wolfhezen.

Te Marienberg (O.) zal, volgens besluit van de Classis
Ommen, overgegaan worden tot de instituering van een
zelfstandige Gereformeerde Kerk.

Kerkgebouwen.

Te Hengelo (O.) is nu door de Geref. Kerk besloten op
het voor twee jaar gekochte terrein aan de Bankastraat
een kerkgebouw met pastorie te stichten, dat najaar 1929
in gebruik zal worden genomen. Het gebouw zal beneeden
plm. 800 zitplaatsen bevatten en een galerij met plm. 200
zitplaatsen.

Uitbouw.

To Amersfoort heeft de Kerkeraad der Geref. Kerk be-
sloten 1 Sept. a.s. te beginnen met het houden van ge-
reguleerde geloofsoefeningen in „Irene“ en te trachten voor
een half jaar een hulpprediker te verkrijgen.

Vacaturendiensten.

De Classis Almkerk der Geref. Kerken heeft als haar
oordeel uitgesproken, dat bij de vervulling der vacature-
diensten aan de predikanten dezelfde vergoeding behoort te
worden uitgekeerd als aan de predikanten van buiten. Aan
de betrokken kerken zal in overweging gegeven worden dien-
overeenkomstig te handelen.

Synodale vergaderingen.

De Part. Synode der Geref. Kerken van Zuid-Holland (Zuid)
is bepaald op Woensdag 20 Juni a.s. te Rotterdam.

Ouderlingconferentie.

Te Goes zal Woensdag 2 Mei a.s. de Zeeuwische Geref.
Ouderlingconferentie gehouden worden. De heer A. de Lange,
ouderling te Goes, zal een referaat houden over: „Het doen
van openbare belijdenis“ en Dr J. Douma van Den Haag,
zal refereren over: „Versterking van het Kerkelijk besef.“

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Bedankt voor:

Russum: P. de Groot te Rotterdam.

Intrede te:

Amsterdam-Oost: D. Driessen Tekst Exodus 4:20b.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Tweetal te:

Ierske: A. de Bous te Dirksland en H. Kiviet Jan te
Veenendaal.

Beroepen te:

Amsterdam, Vlaardingen, Paterson (N. A.) en Grand Rapids
(N. A.): J. D. Barth te Bodegraven.

Bedankt voor:

Bodegraven en Ridderkerk: J. D. Barth te Bodegraven.

Afscheid van:

Ophoven: J. B. van Oord. Tekst Hand. 20:26 en 27.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Borne (toez.): E. H. Blaauwendraad te Oudwoud bij Kollum.
Forverd: J. C. Jörg te Delfzijl.
Kesteren: P. Kruij te Oudemirdum.
Kralingen en 's Greveland Capelle: G. J. Koolhaas te Oud-
Beijerland.
Maatsbroek: S. Goverts Jr te Oldebroek.
Oosterveld (Fr.): C. J. Schweizer te Workum.
Oud-Beijerland (2e pred. pl.): J. J. Timmer te Eemelo.
Wanswerd: A. F. P. Pop te Vaassen.

Aangenomen naar:

Amsterdam: J. C. Koningsberger, Pred. Evang. te Amster-
dam-Noord.
Londorp (Gr.): A. Dijkstra te Saaksam (Gr.)

Bedankt voor:

Groothuizen: J. N. Sevenster te Oldelove, (Gr.)
Garderen: P. Kuyman te Houten.
Den Ham: S. Goverts Jr te Oldebroek.
Ophoven: G. Alers te Nieuw-Lekkerland.
Sint Maartensdijk (Z.): J. Kiviet te Baarn.
Sleuwyk: J. W. Roebel te Eemond aan Zee.
Tholen (2e pred. pl.): E. J. H. van Leeuwen te Arnhem.
Werkendam: J. J. Kloots te Zwammerdam.

Intrede te:

Amstelveen: W. J. Roscam Abbing, Tekst Lucas 4:16—22.
Daarle: J. L. de Mol Moncourt, Tekst 2 Thess. 3:1a.
Dirksland: C. v. d. Wal, Tekst Phil. 2:5—11.
Nijkerk: C. J. v. d. Graaf, Tekst Ezech. 37:4.
Roerwijk: H. v. d. Elst, Tekst Klaag. van Jer. 8:21.
Schiedam: K. de Bel, Tekst 1 Cor. 1:23 en 24.

Afscheid van:

Amelo: C. J. v. d. Graaf, Tekst Hand. 20:32.

Commissie „Gerkens“.

(Arbeid tijdens de Olympische Spelen van de zeven samen-
werkende Geref. Kerken van Amsterdam en omgeving).
Centraal-Bureau: den Texstraat 1, Amsterdam-Centrum.

L. S.

En (vooral) zaken willen wij even onder de aandacht van
de leden onzer kerken brengen.

De eerste is deze. Het Christelijk Sociaal Co-
mité, dat samengesteld is uit afgevaardigden van de Herv.
Gemeente, de Hersteld-Luth. Gemeente, de Herv. Stadsge-
leding, enz., welks zetel is te Amsterdam op de Stadhouder-
skade 157, doet veel moeite de noodige leden voor zijn arbeid
blijen te krijgen, met name voor het werk tot bescherming
van vrouwen en meisjes. Wij stellen dat zeer op prijs, en
houden met de reeling van onzen arbeid ook voortdurend
contact met dit Comité. Nu heeft het ook een sluitregel-
actie op touw gezet, niet alleen plaatselijk, maar ook
landselijk. Wij willen even, omdat men ons van verschil-
lende zijden om nadere inlichtingen verzoekt, en er verwarring
schijnt te heerschen, er opmerkzaam op maken, dat de actie
van genoemd Comité buiten die van onze
Commissie staat en dus de gelden, daarvoor ingeko-
men, ongetwijfeld goed besteed zullen worden, maar niet
ten goede komen aan de actie onzer Geref.
Kerken, gelijk die zal geschieden door onze Commissie. De
sluitregelactie staat dus buiten het werk
onzer Commissie.

De tweede zaak is deze. Wij stelden ons in het begin
voor een uitgebreide verantwoording te doen van alle inge-
komen collecten en giften van kerken en particulieren, die
bij ons kwamen, in de daarvoor in aanmerking komende
bladen. Vanwege de kosten daaraan verbonden, is ons dit
niet mogelijk, temeer daar wij nog niet aan de ongeveer
f20.000 zijn toegekomen, waarop wij onze uitgaven hadden
begroot, terwijl toch het werk reeds in de week van 13 Mei
a.s. een aanvang zal nemen. Echter ontvangt iedere
Kerk en iedere broeder en zuster een kaart
van onzen Penningmeester, den heer H. J.
Zweers, Cornelis Kruisemanstraat 21, Amsterdam, Postreke-
ning 130133, waarop de ontvangst van zijn gift
of collecte vermeld staat. Mocht iemand zulk een
kaart niet ontvangen, hij of zij schryfe even aan zijn adres
om inlichtingen. Na afloop onzer actie geven wij
dan een generale verantwoording.

Een laatste opmerking. Wij zijn nog niet toe aan
het bedrag onzer begroting. Nog een f5000 onge-
veer, en we zijn er. De actie begint in de week van 13 Mei.
Laten Kerken en particulieren ons nu ten spoedigste helpen,
en in allen gevalle bericht zenden, of wij nog „wat“ te wacht-
ten hebben. Het adres van den Penningmeester hebben wij
hierboven vermeld.

Naam van de Commissie,
B. A. KNOPPERS,
Leider Centraal-Bureau.